

Kollektív Napló – 1979. VIII. 7.

1978-ban Kornis Mihály író kezdeményezésére harmincegy-néhány értelmiségi műfajteremtő vállalkozásba fogott: 3 példányban, egymásnak hetenként továbbítva, minden tartalmi és műfaji kötöttség nélküli „közös naplóírásra” vállalkozott. Rendszeres résztvevői közé tartozott pl. Halda Aliz, Solt Otília, Vezér Erzsébet, Kenedi János, Krassó György, Eörsi István, Radnóti Sándor, Tamás Gáspár Miklós, Ungváry Rudolf, Szalai Pál, Vági Gábor, Kőszeg Ferenc, Pető Katalin, Iványi Gábor, Dalos György stb., de alkalmilag „vendégeskedett” e közben Spiró György, Nadas Péter, Petri György és sokan mások is. E szellemi társasjáték összterjedelme idővel sok ezer oldalra duzzadt, s mint a formálódó „demokratikus ellenzék” belviszonyainak hiteles dokumentuma, idővel a politikai rendőrség figyelmét is magára vonta, — sorsát is ez pesszételte meg: 1982-ben egy házkutatás alkalmával köteteit elkobozták, s azóta sem szolgáltatták vissza. A szétszórta töredékekből 1988—

90 között több folyóirat és újság között már részleteket (pl. „Kortárs”, „Hiány”), sőt, az egyik bejegyzésből (Nadas Péter) tévéfilm is készült. Négy egykori résztvevő (Barna Imre, Kenedi János, Sulyok Miklós, Várady Szabolcs) szerkesztésében a MINERVA KFT. kiadásában a közeljövőben jelenik meg egy válogatás e „Kollektív Napló” tíz év után összegyűjtött töredékeiből. Ennek egyik darabja 1979-es bejegyzésem, indultas széljegyzetként az első — az ország közvéleményét fölkaparó — „nagy” áremelésekhez. „Kortörténeti dokumentum”, — ráadásul már akkor is 3 példányos „belső használatra” készült, miként a közeljövőben megjelenő kötet többi „naplóbejegyzése” is, — így ma ennek figyelembevételével olvasandó.

Részlet az 1978—1982 közötti „Kollektív szamizdat Napló”-ból, a közeljövőben megjelenő válogatásból. Kijadja a Minerva Kft. Szerk.: Barna Imre, Kenedi János, Sulyok Miklós, Várady Szabolcs.

Hát én juszt is a tökkelütött kisebbség vagyok!

A fenti mondatban a „juszt”-ot én mondom. Azt, hogy tökkelütött, meg hogy kisebbség, nekem és rólam szajkózza több mint egy hónapja reggel, délen, este a rádió, a tévé, az *Esti Hírlap* meg az *Új Elet*, az *Ipper* meg a *Huszár* meg ama minden rendszernek (Szalasi-tól Kádárig) kitűnően szolgáló áruügyi szakember, akinek munkáit 1946-ban még náci és nyilas beütések miatt helyezte a demokrácia indexre, hogy aztán azóta is tőle kérjen tanácsot, valahányszor a finomlelkületű eufémizmussal „árrendezésnek” titulált aljasságokra készül. Mert mit is hallok, olvasok a tömérdek, minden Magas Intézkedést rögvest a mi érdekünkben állóvá, nekünk — a tökkelütött kisebbségnek — használóvá átmagyarázó nyáladozó kommentárokból, vezércikkekben, nyilatkozatokban és „nyílt fórumokon”? Hogy „az értelmes többség megértéssel és helyesléssel fogadta a júliusi árrendezéseket”. Aki tehát nem, az tökkelütött és kisebbség. Olyan, mint én. Már-már kezdem azt hinni, hogy valóban csak páran lehetünk. Hisz sehol egy szusszanásnyi ellenvélemény (én nem olvastam), sehol egy betört kirakat, sehol egy Zsolt Bélásan indultas, fölhaborodott hang, a negyvenézer forintos prembundák meg a Rőt-schild-szalon ruhaköteményei egésnyomok és megszagattottság nélkül pihennek háborítatlanul a Váci utca hasonlóképp ép kirakatüvegei mögött, a kánikulás utcán az emberek továbbra is derűs egykedvűséggel nyalogatják az 50%-kal fölemelt áru fagylatokat meg mintegy 70%-kal drágább jégkrémeket, és szemrebbenes nélkül fizetik meg bárgyú filmekért és rossz színházi előadásokért a 30%-os többletet, és a hentesboltokban zúgolódás nélkül veszik a (nem is oly rég még „kettőnyolcvanasként” ismert, emberi fogyasztásra néha alkalmas, néha — alkalmatlan) főtt kolbászt öthatvanért... Igen, igaz a lehetett annak a boldogult emlekezéző államférfiúnknak, aki így sommázta tömören az ál-

tala (is) (félre)vezetett népről a véleményét: „A szar nem robban”.

Hát én nem vagyok megértő! És még csak az „értelmes” címre sem tartok igényt. (...) És engem abszolút nem érdekel a világgazdaság, meg az sem, hogy Nyugaton is drága az élet, mert énnekem itt, Budapesten vált egy csapásra elérhetetlenné egy normális háromfogásos ebéd valamilyen II. osztályú étteremben, és mert nekem egy flekkért a *Magyar Nemzetben* most is csak 75 forintot fizetnek, és az Akadémiai Kiadó a fordításokért még most sem állt ívenként 600 forintot fizetni, és mert én, a szabadúszó — még azt a nyavalás 180 forintot sem kapom, amit a tizenötezer forintos fixból élőknek is biztosítanak...

Igen, nagyon alpári módon én most kizárólag a gyomrommal politizálok, és nem vagyok hajlandó belátni, hogy „perspektivikusan” az én érdekemet szolgálja, ha egy hónapon keresztül nem eszem húst és minden elvi alap és önkéntesség nélkül átlépek a vegetáriánusok táborába, ha kávé helyett a nem éppen egészséges koffeintablettákra fanyalodtam rá, és a gyomrom plebejus dühvel kordult meg, amikor valami fősegnyalfinc tollából arról olvastam hegyibeszédet a *Magyar Nemzetben* (Rövidkaraj címmel), hogy ne a kultúrán, a könyveken, a színházon, a mozin spóroljuk meg az egészséges táplálkozásához szükséges javakat... Hát akkor mi az istenen?!... Nos, én Kovács Judit tanácsa nélkül is igyekszem nem elhanyagolni a kultúrát. De csak úgy tudom, hogy az árát a gyomromon spórolom meg. Pedig nem is vagyok a legrosszabb helyzetben. Mert vajon min spóroljon 1300 forintos nyugdíjas anyám? És a többiek,

Tökkelütöttségemet tulajdonképpen nem is a mindegyikön által tudott tények, az elképesztő mértékű és radikális áremelések ütötték kupán igazán. Hanem az a már csupán bambának nevezhető „belá-

tás”, amivel az „értelmes többség” fogadta. Azt esetleg még beláthatjuk, hogy a világgazdasági vagy a magyar gazdasági helyzet rákényszerítette ezeket az intézkedésekre a Legmagasabb Illetékeseket. Azt viszont már nem, hogy az istenadta nép miért csak kushadva lapult, hogy ő miért nem kényszerítette ugyanezeket a Legmagasabb Illetékeseket semmilyen módon a drágulások fizetéseivel való *reális* kompenzálására? Hogy miközben a nyolcórás munka után, lett légyen bár tanár vagy esztergályos, ő kénytelen a saját lakásához hordani a téglát, keverni a maltert, hogy ha a pusztá vegetáción túli igényei is vannak, akkor rogyásig túlórázhat, mellékállásokat vállalhat stb., aközben teljesen mafla módon bedől annak a tölcserrel agyába töltögetett állami maszlagnak, amely szerint egyedül ő a hibás a rossz gazdasági helyzetért, egyedül ő, a lusta, a trehány, a „lógós” az oka annak, hogy Állam bácsi az ő ilyen zordon megdorgálására kényszerült. Hát hol spórolna a munkarejével a nyolc óra után kezdődő második-harmadik munkára? És megdöbbenő a hiszékenység, amivel ő, az istenadta nép már-már büntudatot érez a 16-18 órányi napi gürzés közben, mert — úgymond — azt a csekélyke nyolc órát sem dolgozza rendesen végig. Mit érdekelte az olasz postásokat, az angol dokkmunkásokat és repéri alkalmazottakat stb., stb., hogy milyen világgazdasági okok miatt kellett országukban a Legmagasabb Illetékeseknek megdrágítaniuk az életet? A „gyomrukkal” politizáltak, és egyszerűen beszüntették a munkát, ha kellett, hónapokra — egészen addig, ameddig a pénz értéktelenedését az általuk méltányosnak tartott arányban nem kompenzálták. Nálunk meg? Igaz, kósza szóbeszédék járják arról, hogy itt ott voltak kisebb tiltakozási kísérletek, de éppen azért, mert ezek a szóbeszédék ennyire kószák, jónyelvűk, mennyire erőlen kísérletekről lehetett szó.

Netán arra vártak, hogy az államosított szakszervezetek, a „választott” beutalás-elosztó bizalmik intézzenek majd hozzájuk sztrájkfölvívást?!... Tudtommal Gdanskban és Poznanban sem hájfejű szakszervezeti funkciók kezdeményezték a méltó választ az ottani hasonló intézkedésekre... Hanem a be nem látók, az értetlenek, a kisebbségben levők, a tökkelütöttek, akik — ellentétben mivelünk, akik mindig a fejünkkel akarunk politizálni és mindig van bennünk kellő dialektikus okosság ahhoz, hogy hagyjuk magunkat meggyőzni arról, hogy ami rossz, az tulajdonképpen jó nekünk, ha megkárosítanak bennünket, ez *végso* fokon hasznunkra is válhat stb. — *igenis*, mertek a gyomrukkal politizálni, mertek saját gyomruk és bukszájuk üressége alapján hangot adni annak, hogy mi az ő véleményük — a nép véleménye — szerint a népgazdaság igazi érdeke.

A fentiek nem széles távlatokban gondolkodó, a világgazdaság egészét tekintetben tartó ökonomiai eszmeftuttatók, tudom. Nem is kívántam és kívánok ilyenekkel szölgálni, és áldom közgazdaságtani járatlanságomat, mert ha jobban értenék hozzá, esetleg meg nekem is be tudná magyarázni valamelyik nagyokos, hogy ha megrövidítenék, akkor az nekem használna. *Tudatosan* csak gyomorperspektívából nézem a drágulást. Még tovább megyek: az én gyomrom perspektívájából. Abból a gyomorból, mely — híven Kovács Judit tanácsához — a mai napon úgy döntött, hogy ebéd helyett például önmegtartóztatással megelégszik azzal, ha girhes gazdáját megjutalmazza a Magyar Remekírók *Füst Milán* kötetével.

A gazda az új kötetnek most örül, a gyomra korog, a korgó gyomrú gazda pedig dühös és ingerült, mert ilyen alternatíva elé kellett magát állítania, és mert tudja, hogy se nem először, se nem utoljára.

Hát ezért vagyok én — juszt is — a tökkelütött kisebbség...